

Lausunto vesilain mukaisesta lupahakemuksesta: Onkiveden, Nerכוןjärven, Poroveden ja eräiden muiden järvien säännöstelyn tarkistaminen, Kuopio, Lapinlahti, Iisalmi, Vieremä

53/82.821/2019

KHALL 23.04.2019 § 84

Onkiveden ja Poroveden säännöstely on aloitettu vuonna 1951. Säännöstelyn tavoitteena on alentaa maataloudelle haitallisia vedenkorkeuksia. Säännöstely on ollut valtion hoidossa vuodesta 1968 lähtien. Nykyinen säännöstelyluvan haltija on Pohjois-Savon Ely-keskus. Järvien nykyinen säännöstelylupa on myönnetty Itä-Suomen vesioikeudessa 29.1.1987 ja sitä on tarkistettu 14.6.1993 ja 12.9.2007.

Nyt lausunnolla oleva hakemus koskee Onkiveden, Nerכוןjärven, Poroveden ja eräiden muiden järvien säännöstelyyn myönnetyn luvan muuttamista ilmastonmuutokseen varautumiseksi ja säännöstelyn hoidon joustavoittamiseksi. Ilmastonmuutokseen varautuminen ei ole mahdollista nykyisen säännöstelyluvan puitteissa. Ilmastonmuutoksen myötä talvitulvat kasvavat ja kevättulvat pienenevät ja aikaistuvat.

Säännöstelyä on tarkoitus muuttaa siten, että lumensulannan vuoksi kevättulvien ehkäisemiseksi nykyisin tehtävä vedenpinnan korkeuden laskeminen tammikuun alun ja huhtikuun alun välillä, ns. kevätkuoppa, tulisi harkinnanvaraiseksi talven lumitilanteesta riippuen. Ennusteen mukaan Poro- ja Onkiveden kevättulvat tulevat ilmastonmuutoksen myötä harvinaistumaan ja pienemään siten, että jaksolla 2020 - 2049 kevättulvat olisivat keskimäärin noin 10 cm matalampia ja tarkastelujaksolla 2050 - 2079 noin 20 cm matalampia kuin vertailujaksolla 1985 - 2014. Näin ollen tarve kevätkuopan tekemiselle jaksolla 2020 - 2049 olisi keskimäärin joka 4. vuosi ja jaksolla 2050 - 2079 alennusta ei tarvitsisi tehdä enää lainkaan.

Sopeutuva säännöstely vaikuttaisi eniten järvien vedenkorkeuksiin sellaisina keväinä, jolloin kevätkuoppaa ei tehdä, minkä vuoksi järvien vedenpinnat olisivat huhtikuun vaihteessa korkeammalla kuin nykyisen säännöstelyluvan mukaan. Sopeutuva säännöstely ei juurikaan vaikuta järvien keskivedenkorkeuteen tai virtaamien keski- ja ääriarvoihin. Virtaamien ajallinen jakautuminen muuttuu kuitenkin siten, että kevättalven virtaamat pienenevät, kun taas kevättulvan nousuvaiheen ja loka-marraskuun virtaamat kasvavat.

Ilmastonmuutoksen vaikutuksesta Onki- ja Poroveden sekä Maaninkajärven talvitulvat yleistyvät ja kasvavat lisääntyvän sademäärän ja leudontuvien talvien aiheuttaman lumen sulannan johdosta. Malliennusteen mukaan jaksolla 2020 - 2049 Onkiveden lähtövirtaamahuippu kasvaa nykyisten lupaehtojen mukaisessa säännöstelyssä 20 m³/s suuremmaksi ja vuosisadan loppupuolelle ulottuvalla jaksolla 30 m³/s suuremmaksi. Vastaavasti Maaninkajärven tulvahuippu nousee lähitulevaisuuden jaksolla 8 cm ja vuosisadan loppupuolella 14 cm korkeammalle. Maaninkajärven tulvatilannetta voitaisiin helpottaa sopeutuvalla säännöstelyllä siten, että loppuvuoden vedenpinnan nosto jätetään tekemättä, jolloin Onkiveden lähtövirtaamahuippu pienentyisi 5-20 m³/s pahimmissa talvitulvatilanteissa.

Sopeutuvalla säännöstelyllä ei arvioida olevan vaikutusta veden laatuun. Syysnoston poisjääminen voi vaikuttaa loppupalven happipitoisuuteen vähäisesti, kun syyskierron aikana vesitilavuus ja siten vesimassan happivaranto jää pienemmäksi. Happutilanteen kannalta kriittisin on talvikauden vedenpinnan alaraja,

mihin ei esitetä muutosta. Keväällä korkeammalla säilyvä vedenpinta taas merkitsee isompaa happivarantoa isomman vesitilavuuden ansiosta. Ilmastomuutoksen muiden vaikutusten arvioidaan kuitenkin olevan vedenpinnan korkeuksia olennaisempia happitilanteen ja muun vedenlaadun kehittymiselle.

Sopeutuva säännöstely parantaa hauen lisääntymisedellytyksiä sekä syyskutuisten kalojen lisääntymisolosuhteita ja helpottaa talvikalastusta. Suosituimman virkistyskäyttökauden tilannetta vedenpinnan vaihtelun suhteen ei muuteta, mutta virkistyskäytön kannalta tilanne voi parantua, koska kevätalennusta ei tehdä. Kasvukauden vedenkorkeudet eivät nouse nykyiseen verrattuna, joten sopeutuvalla säännöstelyllä ei ole vaikutusta maa- ja metsätalouteen. Tulvahaittoja rakennuksille tai rakenteille ei aiheudu, koska sopeutuvalla säännöstelyllä ei ole vaikutusta ylimpiin vedenkorkeuksiin, eikä keskivedenkorkeus, ja siten maa- ja vesialueen välinen raja, muutu. Koska ilmastomuutos aikaistanee jäiden lähtöä, voi kevätalennuksesta luopuminen ja kevättulvien aikaistuminen pidentää vesiliikennekautta ja parantaa vesiliikenteen olosuhteita. Uittoon ja uiton toimipaikkojen käyttöön ei ole vaikutusta ja voimatalousvaikutukset jäävät vähäisiksi.

Onki- ja Poroveden tarkistetun säännöstelyn vaikutukset alapuoliseen vesistöön ovat vähäiset, koska alapuolisen Kallaveden altaan pinta-ala on noin viisi kertaa Onki- ja Poroveden pinta-alaa suurempi ja Onki- ja Poroveden valuma-alueen osuus koko Kallaveden valuma-alueesta on vain reilu kolmannes. Vaikutukset näkyvät lähinnä Onkiveden alapuolisessa Maaninkajärnessä kevättalven tulovirtaaman pienenemisenä ja kevättulvan nousuna keskimääräistä pienemmillä tulvilla. Huipputulvilla sen sijaan voidaan tehdä kevätkuoppa, jolloin vaikutusta ei ole. Säännöstelyn tarkistamisesta ehdotetulla tavalla ei aiheudu korvattavia haittoja.

Hakemus pohjautuu Onki- ja Poroveden padotus- ja juoksutusselvitykseen, joka on laadittu yhteistyössä alueen kuntien ja muiden sidosryhmien kanssa. Selvityksen on laatinut Suomen ympäristökeskus ja Pohjois-Savon ELY-keskus yhteistyönä.

Valmistelija: hallintojohtaja Ulla Nikulainen, 040 488 3211,
ulla.nikulainen@lapinlahti.fi

Kunnanjohtajan ehdotus Kunnanhallituksella ei ole huomautettavaa lupahakemukseen.

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.